

Warszawa, dnia 9 grudnia 2019 r.

991100/0230-152/2019/PK

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej Senatu

Szanowny Panie Senatorze

W odpowiedzi na pismo z dnia 20 grudnia 2019 r., znak: BPS.DKS.KU.0401.12.2019, dotyczące senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w załączeniu przekazuję stanowisko Zakładu, przygotowane przez Departament Legislacyjno-Prawny w oparciu o opinie odpowiednich departamentów merytorycznych.

Z wyrazami szacunku

CZŁONEK ZARZĄDU
Mariusz Jedynak

Warszawa, 9 grudnia 2019 r.

Departament Legislacyjno-Prawny

991100/0230-152/2019/PK

Stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

1. Do art. 1:

- 1) Zakres podmiotowy projektowanej ustawy znacznie wykracza poza rozstrzygnięcie zawarte w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. (sygn. akt P 20/16). Wyrok ten odnosi się wyłącznie do kobiet urodzonych w 1953 r., które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: ustawa emerytalna) w związku z art. 29 tej ustawy. W wyroku tym Trybunał orzekł, że art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w 1953 r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Projekt ustawy dotyczy również:
 - a) kobiet urodzonych w 1953 r., które pobierały inną wcześniejszą emeryturę niż na podstawie art. 46 w zw. z art. 29 ustawy emerytalnej, w tym również emeryturę obliczoną według nowych zasad na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej,
 - b) mężczyzn urodzonych w 1953 r., którzy pobierali wcześniejszą emeryturę na podstawie przepisów wymienionych w projekcie ustawy,
 - c) kobiet i mężczyzn urodzonych w innym roku niż rok 1953, którzy pobierali wcześniejszą emeryturę na podstawie przepisów wymienionych w projekcie ustawy.

Należy również zauważyć, że objęcie projektowaną regulacją emerytur, przyznawanych bez względu na wiek, w tym emerytur górniczych, które co do zasady są przyznawane mężczyznom na wiele lat przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, nie jest spójne z ideą jak i przedmiotem rozstrzygnięcia Trybunału.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 6 marca 2019 r. orzekł, iż przepis art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej jest sprzeczny z art. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim zastosowano go do kobiet urodzonych w 1953 r., które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej. Ograniczenie

stosowania tego przepisu do wniosków o wcześniejsze emerytury zgłoszonych przed dniem 6 czerwca 2012 r., jak się wydaje, pozostaje w sprzeczności z tym wyrokiem.

- 2) Projektowana ustawa nie wprowadza daty granicznej, do której przepis art. 25 ust. 1ba ustawy emerytalnej miałby zastosowanie w odniesieniu do wniosków o emeryturę przewidzianą w art. 24 tej ustawy, zgłaszanych po raz pierwszy po wejściu jej w życie. W związku z tym możliwość przejścia na emeryturę obliczoną bez zastosowania art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej zachowują również osoby, które przez 20 czy 30 lat będą pobierały wcześniejszą emeryturę, a następnie np. w roku 2030 czy 2040 mając 85 lat zdecydują się wystąpić o emeryturę powszechną. Pozostawienie tej możliwości bez ograniczeń czasowych pozostaje w sprzeczności z zasadami nowego systemu emerytalnego i – jak się wydaje – stanowi zbyt duże uprzywilejowanie tej grupy osób, w stosunku do osób, do których przepis art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej będzie miał zastosowanie. Osobom tym, niezależnie od tego, że pobierają emeryturę wcześniejszą, przez cały okres, aż do przyznania emerytury powszechnej, waloryzowany jest kapitał początkowy i składki emerytalne, a także obniżeniu ulega średnie dalsze trwanie życia – tak więc takie osoby korzystałyby z wypracowanej emerytury, a jednocześnie w sposób nieuzasadniony rosłaby podstawa obliczenia i wysokość emerytury powszechnej, która zostałaby im przyznana w przyszłości. Należy podkreślić, iż Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z 6 marca 2019 r., nie zakwestionował generalnie idei wprowadzenia do systemu emerytalnego art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, a jedynie fakt obowiązywania tego przepisu do kobiet urodzonych w 1953 r., które przeszły na wcześniejszą emeryturę przed 1 stycznia 2013 r., nie mając świadomości, że pobieranie tej emerytury będzie miało wpływ na wysokość emerytury, którą uzyskają z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego.
- 3) Projekt ustawy nie rozwiązuje problemu związanego z ustalaniem lub ponownym ustalaniem rent rodzinnych po osobach, którym przyznano emeryturę powszechną z pomniejszeniem o kwoty wcześniejszych emerytur, o których mowa w tym projekcie.
- 4) Projektowana ustawa powinna wyeliminować możliwości zastosowania zasad związanych z ponownym ustalaniem wysokości emerytury w przypadku, gdy wskutek wznowienia spraw przed organem rentowym lub sądem nastąpiło zaspokojenie w całości roszczeń z tytułu obliczenia z zastosowaniem art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej emerytury przyznanej na podstawie art. 24 tej ustawy. Osoby, których roszczenie w ten sposób zostało zaspokojone nie powinny mieć możliwości skorzystania z rozwiązań przewidzianych projektowaną ustawą.

- 5) Projekt ustawy w żaden sposób nie odnosi się do spraw, w których sąd orzekł odszkodowanie z tytułu braku możliwości wznowienia postępowania w związku ze złożoną skargą o to wznowienie oraz do toczących się postępowań odszkodowawczych w tym zakresie. Oznacza to, że osoba, która otrzymała takie odszkodowanie będzie miała również prawo do ponownego obliczenia wysokości emerytury od dnia jej przyznania (tj. prawo otrzymania wyrównania świadczenia).

2. Do art. 2:

- 1) Podkreślenia wymaga, że Trybunał w wyroku nie zakwestionował możliwości stosowania określonego w art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej mechanizmu potrącania w stosunku do pozostałych osób, co wprost wskazał w części III pkt. 5 uzasadnienia do orzeczenia. Stąd też wydaje się, że rozwiązanie przewidziane w projekcie ustawy wyłączone stosowanie art. 25 ust. 1b do osób, które pobrały emerytury wcześniejsze na podstawie przepisów wskazanych w art. 2 projektu jest niezasadne.
- 2) Projekt ustawy nie określa również trybu postępowania w odniesieniu do wznowionych postępowań (przed organem rentowym lub przed sądem powszechnym), które zostały wszczęte przed dniem wejścia w życie ustawy w wyniku złożenia skargi do sądu lub organu rentowego i które nie zostały zakończone przed dniem wejścia w życie ustawy.
- 3) Określony w art. 2 ust. 1 termin na zgłoszenie wniosku o ponowne ustalenie wysokości emerytury wydaje się zbyt krótki.
- 4) W nawiązaniu do uwag sformułowanych w pkt 1.4-6, Zakład proponuje dodanie do art. 2 ust. 3-6 w brzmieniu:

„3. Ponowne ustalenie wysokości emerytury, o którym mowa w ust. 1, następuje na dzień, od którego ustalono wysokość tej emerytury po raz pierwszy, a następnie uwzględnia się kolejne zmiany wysokości świadczenia, jakie miały miejsce przed dniem, od którego ponownie ustalono wysokość tej emerytury zgodnie z ust. 1.

4. Przepisy ust. 1-3 stosuje się odpowiednio do ponownego ustalenia wysokości renty rodzinnej po ubezpieczonym.

5. Przepis ust. 2 stosuje się również do spraw, w których ponownie ustalono wysokość emerytury lub renty rodzinnej bez zastosowania art. 25 ust. 1b w wyniku wznowienia postępowania przed organem rentowym lub sądem.

6. Przepisów ust. 1-4 nie stosuje się do spraw, w których wskutek wznowienia postępowania przed organem rentowym lub przed sądem nastąpiło w całości zaspokojenie roszczeń z tytułu obliczenia, z zastosowaniem art. 25 ust. 1b, emerytury, o której mowa w art. 24 lub renty rodzinnej.”

3. Uwagi dodatkowe

1) Zakład proponuje wprowadzenie regulacji w sprawie zawieszenia postępowania przed organem rentowym lub przed sądem, które zostało wszczęte w wyniku skargi złożonej w trybie art. 145a k.p.a. lub art. 401¹ kodeksu postępowania cywilnego do czasu wydania przez organ rentowy decyzji w sprawie wniosku o ponowne ustalenie wysokości emerytury o którym mowa w art. 2 projektu ustawy oraz jego umorzenia w związku z wydaniem decyzji przez organ rentowy oraz powiadomienia sądu o wydanej decyzji. Przepis taki mógłby mieć następujące brzmienie (zakładając zmianę obecnej numeracji przepisów):

„Art. 3. 1. Z dniem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie wysokości emerytury, o którym mowa w art. 2, postępowanie w sprawie ponownego ustalenia wysokości emerytury lub renty rodzinnej z pominięciem przepisu art. 25 ust. 1 b ustawy, o której mowa w art. 1, wszczęte przez organ rentowy w wyniku skargi o wznowienie postępowania złożonej w trybie art. 145a ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 2096, z późn. zm.) lub przez sąd w wyniku skargi złożonej w trybie art. 401¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, z późn. zm.), podlega zawieszeniu z mocy prawa do czasu wydania przez organ rentowy decyzji w sprawie tego wniosku.

2. Postępowanie, o którym mowa w ust. 1 umarza się z dniem wydania przez organ rentowy decyzji, o której mowa w ust. 1.”

2) Zakład postuluje wprowadzenie dłuższego niż ogólnie obowiązujący 30-dniowy termin na wydanie przez organ rentowy decyzji w sprawie ponownego ustalenia wysokości emerytury – z uwagi na przewidywany wpływ do organów rentowych Zakładu znacznej ilości wniosków w stosunkowo krótkim okresie czasu. Zakład proponuje następujące brzmienie przepisu:

„Art. 4. Organ rentowy wydaje decyzję w sprawie ponownego ustalenia wysokości emerytury lub renty rodzinnej na podstawie art. 2 w terminie 60 dni od daty wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji.”

3) Projekt wymaga uzupełnienia o przepisy dotyczące:

- a) kryteriów ustalania wysokości świadczeń (stan konta ubezpieczonego, średnie dalsze trwanie życia, waloryzacje składek i kapitału początkowego) według których następować ma ponowne ustalenie wysokości emerytury w wyniku zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie wysokości emerytury. W ocenie Zakładu, parametry te powinny być ustalone na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury przyznanej zgodnie z art. 24 ustawy emerytalnej;

- b) osób, którym ponownie obliczono emeryturę w wyniku wznowienia postępowania przez organem rentowym lub przed sądem bez zastosowania art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, w przypadku, jeśli miałyby być dla nich przewidziana możliwość zgłoszenia wniosku o wyrównanie emerytury powszechnej za okres od dnia jej przyznania do miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego ponownie ustalono wysokość emerytury w wyniku wznowienia postępowania oraz ewentualnych odsetek od wyrównania za okres od przyznania świadczenia bez pomniejszenia do dnia, w którym dokonano przeliczenia.

WICEDYREKTOR
Departamentu Legislacyjno-Prawnego

mgr Elżbieta Łozińska

